

THE INTERPRETATION OF LA VERITE IN THE LIGHT OF IMMANUEL KANT'S CRIMINAL PHILOSOPHY

Şanser VURGUN*

Abstract:

Immanuel Kant, who shook the foundation of the world of philosophy throughout his lifetime, in addition to the philosophical thoughts he put forward, put forward important views regarding the philosophy of punishment and the purpose of punishment. Some of these views are; The individuality of the punishment is that it must be specific to the individual and not serve a different purpose or society.

In this study; La Verite (Truth), which is a film from 1960 and has important justice problems in its content, will be interpreted with a Kantian perspective. In the study, firstly, information about Immanuel Kant's penal philosophy will be given, and then, in the light of this information, an examination will be made on the injustice of the criminal justice phenomenon, which is one of the justice problems in the film.

Keywords: Immanuel Kant, La Verite, Criminal Philosophy, Criminal Justice.

LA VERİTE (HAKİKAT) FİLMİNİN, IMMANUEL KANT'IN CEZA FELSEFESİ İŞİĞİNDE YORUMLANMASI

Öz

Yaşadığı dönem boyunca felsefe dünyasını temelinden sarsan Immanuel Kant, öne sürdüğü felsefi düşüncelere ek olarak, ceza felsefesi ve cezalandırmanın amacı ile ilgili olarak önemli görüşler ortaya koymuştur. Bu görüşlerden bazıları; cezanın bireyselliği, sadece kişiye özgü olması ve kişi dışında toplum ya da farklı bir amaca hizmet etmemesi gereğidir.

* Lecturer, Muğla Sıtkı Koçman University, Yatağan Vocational School, Justice Programme, sanser_v@hotmail.com, Orcid: 0000-0002-0119-2767.

The Interpretation of La Verite in The Light of Immanuel Kant's Criminal Philosophy

Bu çalışmada; 1960 yılına ait bir film olan ve içeriğinde önemli adalet problemleri barındıran *La Verite* (Hakikat), Kantçı bir bakış ile yorumlanmaya çalışılacaktır. Çalışmada, öncelikle Immanuel Kant'ın ceza felsefesine dair bilgiler verilecek, daha sonra ise bu bilgiler ışığında filmde geçen adalet problemlerinden biri olan ceza adaleti olgusunun adaletsizliği üzerine bir inceleme gerçekleştirilecektir.

Anahtar Kelimeler: Immanuel Kant, *La Verite*, Ceza Felsefesi, Ceza Adaleti.

GİRİŞ:

“Aklımda merak ve saygı uyandıran iki şey vardır: Üzerimdeki yıldız gibi parlayan cennet ve içimdeki ahlak yasası...”

Immanuel Kant...

La Verite, “Fransız Yeni Dalga” sineması içinde yer alan önemli örneklerden biri olarak sayılabilecek bir filmidir. Bu film içeriğinde birden fazla adalet problemini barındırmakla birlikte, bilhassa ceza adaletinin ortaya konusu, yargılama şekli ve olay örgüsü bakımından iş bu çalışmanın konusu haline getirilmiştir.

Çalışma içerisinde öncelikle Immanuel Kant'ın ceza felsefesine dair görüşleri betimlenmektedir. Sonrasında ise *La Verite*'nin çalışmada odak noktası haline getirilen konusu ve içeriğindeki adalet probleminden bahsedilmektedir. Sonuç kısmında ise, Kantçı bir bakış açısı sergilenerek filmde odaklanılan adalet problemi ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Immanuel Kant Üzerine

Immanuel Kant, felsefe dünyası içerisinde kendi görüşünü ortaya koyduğu “kritisizm” ile düşünce dünyasına katkıda bulunmuş olan bir filozoftur. Hayatının başlarında bilhassa doğa bilimleri üzerine çalışmalar yapan Kant, ileriki yıllarda ve özellikle akademik hayatı ile birlikte, ahlâk felsefesi ve hukuk felsefesi ile ilgili önemli görüşler öne sürmüştür. Öne sürdüğü görüşler, farklı alanlarca kabul edilmiş olup, halen izlerini sürdürmektedir. Filozofun birçok önemli eseri bulunmakla beraber, “Kritisizm” alanında öne çıkan üç önemli

eseri bulunmaktadır. Bu eserler, onun kendi felsefi sistemini oluşturduğu eserleridir. Bunlar; “Salt Aklın Eleştirisi”, “Pratik Aklın Eleştirisi” ve “Ahlâk Metafiziğinin Temellendirilmesi”dir¹.

Aydınlanma Felsefesi Üzerine

“Sapere aude! "Kendi aklını kullanma cesaretini göster!" Aydınlanmanın sloganı budur...”

Immanuel Kant...

Aydınlanma döneminin en önemli düşünürlerinden biri olan Kant’a göre “Aydınlanma Nedir?” sorusunun cevabı, “Aydınlanma bireyin, kendi yerine düşünen, davranan ve hatta tasarrufta bulunan tüm otoritelerin sorgulayanmasıdır. Aydınlanma, bireyi sınırlayan, onun herhangi bir düşünce hakkında özgürce karar vermesini ve/veya davranmasını engelleyen, herhangi bir durumda aklını kullanma cesaretini ortaya koyan ve bunu hayata geçirmek hali” olarak ifade edilebilir².

Kant, aydınlanmanın olmadığı (sözüm ona ergince davranılmayan) bir hal içindeki bireyler hakkında ise, “Benim yerime düşünen bir kitabım, vicdanımın yerini tutan bir din adamım, perhizim ile ilgilenerek sağlığım için karar veren bir doktorum oldu mu, zahmete katlanmama hiç gerek kalmaz artık” şeklinde tanımlamaktadır³. Yani özgür akla önem veren bir düşünür olarak,

¹ Vurgun Şanser, Ahlak Felsefesinden Hukuk Felsefesine Immanuel Kant. Yalova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enst., Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, s.1, 2018.

² Kant Immanuel, “Aydınlanma Nedir?” Sorusuna Yanıt”, Felsefe Yazıları 6. Kitap, İstanbul: Yazko, s.139, 1983.; Gökulu Gökhan, Aydınlanma Felsefesinin Ceza Adalet Sistemine Etkileri Ve Şiddetin Eleştirisi, Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, Yıl: 2, Sayı: 5, s.632, 1983, 2014.

³ Kant Immanuel, “Aydınlanma Nedir?” Sorusuna Yanıt”, Felsefe Yazıları 6. Kitap, İstanbul: Yazko, s.139, 1983.; Gökulu Gökhan, Aydınlanma Felsefesinin Ceza Adalet Sistemine Etkileri Ve Şiddetin

The Interpretation of La Verite in The Light of Immanuel Kant's Criminal Philosophy

dönemin getirdiği yük onun akıl süzgecinde bu minvalde bir yer bulmuştur.

Kant'a göre aydınlanma, aklın öncülüğünde, bireylerin körü körüne ve doğrudan inandırıldıkları her türlü bilgiyi ve/veya miti sorgulamaları ile ilintilidir. Böylelikle sorgulamayı düstur edinen birey, hiçbir otoritenin boyunduruğuna teslimiyet sağlamadan aklını kullanma cesareti gösterecek ve sonucunda ise onu esir alan (ve sözüm ona onu ergin olmama haline sokan) zincirlerinden kurtulacaktır. Çünkü ona göre akıl, onu kullanma cesaretini gösteren insanı mutluluğa ve özgürlüğe doğru götürmekte ve onu insan doğasının köktenci amacı ve belirlenimci ilkelerinden birisi olarak ilerlemeye tabi kılmaktadır⁴.

Kant ve Ceza Felsefesi Üzerine

Suç ve suçluya ilişkin olgular ve olgusal yaklaşımlar hukukun dallarından biri olan ceza hukukunda olduğu kadar, hukuk felsefesinde de önemli bir yer edinmektedir. Bu konuda hukuk felsefesi anlamında bir düşünce sergilendiğinde, suç olgusunun kendisinden ziyade suçlunun cezalandırılabilmesi, cezalandırma yetkisi ve bu yetkiye dair olan sorular ve sonuçlar tartışılmaktadır. Bu bölümde her ne kadar tam bir ceza felsefesi kur(a)amamış olsa da, Immanuel Kant'ın ceza felsefesine, ceza hukukuna ve cezalandırmaya yönelik olan görüşleri ele alınacaktır.

Kant'ın cezalandırmaya ilişkin düşüncesi, cezalandırma olgusunun haklılığına ilişkindir. Kant söz konusu olduğunda, özellikle insanlara olan davranışın “bir araçtan ziyade amaç” olarak gaye edinilmesini öngören “Kantçı düşünüş” gereğince, kişi herşeyin ötesinde salt bir birey olarak kabul edilmeli ve bu bağlamda da ilgili

Eleştirisi, Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, Yıl: 2, Sayı: 5, s.632, 1983, 2014.

⁴ Kant Immanuel, “Aydınlanma Nedir?” Sorusuna Yanıt”, Felsefe Yazıları 6. Kitap, İstanbul: Yazko, s.146, 1983.; Gökulu Gökhan, Aydınlanma Felsefesinin Ceza Adalet Sistemine Etkileri Ve Şiddetin Eleştirisi, Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, Yıl: 2, Sayı: 5, s.633, 2014.

kişinin suç olarak nitelendirilen bir davranış içeren herhangi bir fiili söz konusu olduğunda, davranışın cezalandırılması gerekmektedir⁵.

Immanuel Kant, ceza olgusuna ilişkin çeşitli tanımlamalarda bulunmuştur. Ona göre ceza, “bir suçun hukuki karşılığı” olarak ifade edilmekte iken, ceza hukuku ise “yetki sahibinin uyruğundakilere işledikleri suç nedeniyle acı çektirebilme ödevi ve hakkı” olarak tanımlanmaktadır⁶. O, başka bir ifadeyle ceza hukukunu, yetkili bir makamlarca ortaya konan, onların kendi uyruklarındaki kişilere yani vatandaşlarına ceza verebilme yetkisine haiz olmaları hali ve aynı zamanda bu bağlamda ortaya çıkan bir ödev durumu olarak tanımlamaktadır. Bu hususta, ceza olgusunun Kant felsefesindeki yeri için, her zaman geçerli olabilecek nitelikteki bir kesin buyruk yani onun düşünce sistemi içeriğiyle “kategorik emperatif” olarak sınıflandırıldığını söyleyebiliriz. bu ifade ile ortaya çıkan ise, ceza verme halinin aynı zamanda bir tür yetki borcu ve hatta egemenin boyunduğu altındakilere dair bir tür hükmetme yetkisini olduğunu belirtebilir ve bir adım ileriye giderek, cezanın yetkili kişinin altında bulunanlara karşı kullanmaya doğrudan izni olunun hakkın simgesi olduğunu söylememiz mümkündür⁷.

Kant’ın ceza felsefesine dair görüşlerinden önce, temelinde ahlak felsefesi yattığı için, ahlak felsefesine dair görüşlerine de değinmek gerekmektedir. Bu bağlamda onun ahlak felsefesi düşüncesinde, kendinden önceki filozofların aksine faydacılıktan uzak bir yaklaşım sergilemektedir. O, ahlaksal sorumluluğu ödev bilinci ile ilişkilendirmektedir. Onun felsefi sistemi içinde, kesin buyruk/emir (kategorik emperatif) niteliğindeki ahlaksal emirler faydacı saiklerle

⁵ Luizzi Vincent, Cezalandırmaya ve Cezalandırmanın Faydacı ve Ödetmeci Rakiplerine İlişkin “Yeni Denge Yaklaşımı”, Çev. Gülriz Uygur, HFSA 10., s.160, 2004, <http://hfsa-sempozyum.com/wp-content/uploads/2019/02/HFSA10-Tam-Metin.pdf>, Erişim Tarihi: 10/12/2020.

⁶ Huning Dieter, Kants Strafrechtstheorie und das jus talionis Philosophische Schriften Heft 56 Aufklärung durch Kritik Festschrift für Manfred Baum zum 65. Geburtstag, herausgegeben von Dieter Hüning, Karin Michel und Andreas Thomas Duncker & Humblot Berlin, s.348, 2004.

⁷ Ağaş Özkan, Ceza ve Adalet, İstanbul: Metis Yayınları, s.47, 2013.

The Interpretation of La Verite in The Light of Immanuel Kant's Criminal Philosophy

değil, bir ödev bilinciyle yapılmalıdır⁸. Bu hususta kategorik emperatifin en temel niteliği ise, evrensel olmasından ileri gelmektedir. Kategorik emperatif açısından, bireyler öyle bir biçimde davranmalıdır ki, bu davranışı daha sonra evrensel bir kural olabilecek bir mahiyete bürünebilmelidir⁹.

Misalen; zor durumda olan birine yardım etmek örneğinde, bu davranışımız evrensel bir kural haline gelebilir. Çünkü aynı davranış, farklı şartlarda olursa dahi bize yapıldığı zaman bunu kabul edebilmemiz mümkündür. Örneği değiştirdiğimizde, herhangi bir durumda güçsüz olan birinin güçsüzlüğünden faydalanmak ile ilgili bir örneksemede ise, aynı şeyin kendimize yapılmasına izin veremeyiz. Çünkü böyle bir şeyi kabul etmemiz pek tabii ki mümkün olmayacaktır. Hal böyle iken, bu davranışımızın ahlaki açısından doğru olmadığını söyleyebiliriz¹⁰. İşte mevzubahis “suç” olduğunda da aynı şey geçerli hal gelmektedir. Suç sayılan bir fiil, yapı itibariyle genel bir davranış kuralı haline gelemeyeceğine göre bu fiilin ahlaken iyi bir eylem olmadığını da pek tabii ki kabul etmeliyiz. Bundan dolayı da, başkasına karşı bir duş işlediğimiz zaman, bu suça ait cezanın suçun karşılığı olarak bize verilmesi gerekecektir. Hatta Kant, bu hususu bir adım daha öteye taşıyarak, kısas (lex talionis) düşüncesine yol açabilecek biçimde bir yorum yapmak suretiyle, insanın suç işlediği zaman bu davranışı aslen kendisine karşı işlemiş olacağını iddia etmektedir¹¹.

Kant'ın cezaya ve ceza hukukuna ilişkin görüşlerinde belirli öğeler bulunmaktadır. Ona göre, cezalandırılabilir bir fiilde, suçun yapısındaki kast durumuna göre bir ayırım bulunmaktadır. Bu bağlamda, kastedilmemiş fakat öngörülebilir ihlallere kusur (culpa), kusurların kastedilmiş olanı ise suç (dolus) olarak ifade edilmektedir. Ceza (poena) ise, herhangi bir ihlalin hukuk alemi içindeki yansımasıdır. Bu bağlamda ceza hukuku, egemen gücün, yani emir

⁸ Kant Immanuel, Ahlâk Metafiziğinin Temellendirilmesi, Türkiye Felsefe Kurumu, Çev. Ioanna Kuçuradi, Ankara, s.98-99, 2013.

⁹ Kant Immanuel, Ahlâk Metafiziğinin Temellendirilmesi, Türkiye Felsefe Kurumu, Çev. Ioanna Kuçuradi, Ankara, s.39, 2013.

¹⁰ Lyons David, Ethics and Rule of Law, Cambridge University Press 1984, s.150, 1989.

¹¹ Aktaş Sururi, Cezalandırmanın Amacı Üzerine, Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. XIII, S. 1–2, 2009.

vericinin işledikleri suçlar yüzünden kişiler acı çektirebilme hakkı olarak tanımlanmaktadır¹².

Kant'ın ceza hukukuna dair olan görüşleri irdelendiğinde, o, “herhangi bir suç işlenmesi halinin ortaya koyduğu zararı, evrensel mahiyetli bir biçimde” ele almaktadır. Yani her şeyden önce ortaya çıkan bu fiil, adalet duygusuna bir zarar vermektedir. Bu bakımdan da, ilgili fiile ilişkin bir ceza verilmesi halinde ise, toplumdaki belirmesi gereken adaletin yeniden tesis edilmesi sağlanacaktır. Dolayısıyla hayat üzerindeki düzenin herhangi bir biçimde zedelenmesi sonrasında, ceza verilmesi yoluyla yeniden adaletin tesisi mümkün hale gelecektir¹³.

Kant bu hususu, öne sürdüğü “ada örneği” ile betimlemektedir: Kant'ın meşhur ada örneğine göre, bir ada halkı dağılıp gitse ve hatta başka bir ulusun buyruğuna girmeye karar verse dahi cezaevindeki son hükümlü yine de cezasını çekmelidir. Çünkü ona göre, adalet evrenseldir ve her bireyin bu olguya (yani bu kesin buyruğa /kategorik imperatife) karşı bir sorumluluğu vardır. Çünkü adalet yerel bir değer ya da bir tür araç değildir. Adalet, evrensel geçerliliği olan bir değerdir. Bundan dolayı da, onu yeniden tesis etmeye yarayacak bir durum ya da bir siyasi resmi rejimin/birliğin varlığını sürmesi dahi gerekmemektedir¹⁴.

Kant'ın cezalandırmaya ilişkin görüşleri irdelendiğinde, onun “ödetmeci cezalandırma (kefarete teorisi)” görüşünü savunduğu anlaşılacaktır. Bu görüş, kendi içinde şu iddialara dayanmaktadır:

¹² Dusch Christian, Staat und Strafe Eine Studie zum Verhältnis von Staats- und Strafrecht bei Thomas Hobbes und Immanuel Kant, Dissertation an Albert-Ludwigs Universität Freiburg, s.270, 2010.

¹³ Kant Immanuel, Ebedi Barış Üzerine Felsefi Deneme, Çev: Yavuz Abadan, Seha L. Meray, Ankara: 100.Yıl Yayınları, s.49, 1960.

¹⁴ Ağaş Özkan, Ceza ve Adalet, İstanbul: Metis Yayınları, s.49-51, 2013.; Hüning Dieter, Kants Strafrechtstheorie und das jus talionis Philosophische Schriften Heft 56 Aufklärung durch Kritik Festschrift für Manfred Baum zum 65. Geburtstag, herausgegeben von Dieter Hüning, Karin Michel und Andreas Thomas Duncker & Humblot Berlin, s.337, 2004.

The Interpretation of La Verite in The Light of Immanuel Kant's Criminal Philosophy

-Suçlular cezalandırmayı hak ederler,

-Hak ettikleri cezalandırma, onlara ıstırap çektirilmesidir,

-Hak ettikleri ıstırabın derecesi, verdikleri zarara eşit olmalıdır.

Kant'ın ifade ettiği bu düşünce biçimi, -tıpkı onun felsefi sisteminde de olduğu üzere- kendinden önceki faydacı yaklaşımların aksine, cezalandırma müessesesinin gerekliliği ve olması gereken hali üzerinde yoğunlaşan bir amaca haizdir. Öyle ki; onun için cezalandırmayı hak eden bir kişi, ancak işlediği/ortaya koyduğu bir fiil münasebetiyle cezalandırılmalıdır. Dolayısıyla bir suça ilişkin hak ediş kavramı, sadece onu işleyen kişi ve işlenen kabahatin derecesi ile müsemma kabul edilebilir. Bu da bizi, onun “ödetmeci cezalandırma koşullarına” götürmektedir. Bu koşulların varlığı halinde ve öngörülen ağırlık derecesi bizler için cezalandırmanın temel durumu olarak kabul edilebilecektir¹⁵.

Kant ayrıca, suçlulara verilecek olan cezanın, suçluların mağdurlara verdikleri zarar ile orantılı olması gerektiğini savunmaktadır. Böylelikle ona özgür bir akıl yürütme mantığı işliyor olacaktır. Bu mantığa göre ise, kamusal hukuki adaletin gereği ve ölçüsü ne ise o uygulanmalıdır. Buradaki husus, adalet terazisindeki herhangi bir tarafa ağırlık vermeden, yani olabildiğince zararlar orantılı ve hakkaniyete uygun bir ceza verilmesidir. Nihayetinde, Kant'ın ana hedefi ve argümanı olan cezanın araçtan ziyade, bir amaç niteliği taşıması gerekliliğinden şaşılmaması gerekmektedir¹⁶.

Kant'a göre, kamu yararı da dahil olmak üzere, adaletten daha önemli hiçbir olgu bulunmamaktadır. İş bu yüzden de, cezalandırma yetkisi kullanılırken intikam veyahut topluma ilişkin başkaca bir yarar

¹⁵ Luizzi Vincent, Cezalandırmaya ve Cezalandırmanın Faydacı ve Ödetmeci Rakiplerine İlişkin “Yeni Denge Yaklaşımı”, Çev. Gülriz Uygur, HFSA 10., s.160, 2004. <http://hfsa-sempozyum.com/wp-content/uploads/2019/02/HFSA10-Tam-Metin.pdf>, Erişim Tarihi: 10/12/2020.

¹⁶ Luizzi Vincent, Cezalandırmaya ve Cezalandırmanın Faydacı ve Ödetmeci Rakiplerine İlişkin “Yeni Denge Yaklaşımı”, Çev. Gülriz Uygur, HFSA 10., s.161, 2004. <http://hfsa-sempozyum.com/wp-content/uploads/2019/02/HFSA10-Tam-Metin.pdf>, Erişim Tarihi: 10/12/2020.

ya da duygunun gözetilmemesi gerekmektedir. Yoksa aksi durumda, adalet kendisine başkaca bir biçimde biçilen bir bedel misali değiştirilmiş, ve hatta bir adım daha ileri giderek tabiri caizse bedel karşılığı satılmış olur. Kaldı ki, fiyat biçilebilen bir adalet de böyle bir durumda ne yazık ki adalet işlevini kaybetmiş olacaktır¹⁷.

Ceza Hakkı; hükümdarın, herhangi bir biçimde suça karışan bir vatandaşının işlediği suçtan dolayı acı çekmesini sağlamak konusunda sahip olduğu en temel haklardan biridir. Kant; cezalandırma hususunda öncelikle bireylerin suçluluğunu baz almış ve işlenen suçun cezalandırılabilir bir nitelikte olması gerektiği üzerinde durmuştur. Ceza hukuku, ona göre kategorik bir yükümlülüktür. Ona göre işlenen suçun ve suçlunun cezalandırılması toplumun yararının en üst düzeye yükseltilmesi açısından önem arz etmektedir. Kant bu hususu, “bütün insanların perişan olmasındansa tek kişinin ölmesi daha iyidir” ilkesinde olduğu gibi ifade etmektedir¹⁸.

Immanuel Kant cezanın bir ölçütü olması ile ilgili olarak, belirleyici rol oynayan etmenin “eşitlik ilkesi” olduğunu dile getirmiştir. Onun eşitlik ilkesine göre; bir kişi başkasına bir kötülük yaptığında aslında kendisine yapmış olur. Ya da başka bir deyişle; birine iftira atarsanız, aslında kendinize iftira atmış olursunuz. Bu Kant’a göre “misilleme hukuku”olarak da adlandırılmaktadır.¹⁹.

Kant, cezalandırma sistemi içerisinde yer alan bu hususu bir adım daha öteye taşıyarak, bireylerin cezalandırma yetkisini sadece yargıçlara atfetmiş, toplumun bireyler üzerinde herhangi bir cezalandırma yetkisi olmadığını ifade etmiştir. Çünkü ona göre, “Ceza

¹⁷ Ağaş Özkan, Ceza ve Adalet, İstanbul: Metis Yayınları, s.50, 2013.

¹⁸ Kant, Immanuel, Science Of Right, (Alm Çev.: W. Hastie), s.62-63, 1790.; Ayrıca Aktaran: Vurgun Şanser, Ahlak Felsefesinden Hukuk Felsefesine Immanuel Kant, Yalova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enst., Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi, s.76, 2018.

¹⁹ Kant Immanuel, Science Of Right, (Alm Çev.: W. Hastie), s.63, 1790.; Ayrıca Aktaran: Vurgun, Şanser, Ahlak Felsefesinden Hukuk Felsefesine Immanuel Kant, Yalova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enst., Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi, s.76, 1790.

The Interpretation of La Verite in The Light of Immanuel Kant's Criminal Philosophy

hukukunda öngörülen cezalandırma hakkı, yargıcın, suç işlediğinden dolayı bir kişiye ıstırap çektirme hakkıdır”²⁰.

La Verite (Hakikat) Filmi Üzerine

“Suçluyu kazıyınız, altından insan çıkacaktır...”

Prof. Dr. Faruk Erem...

1960 yılında, dönemin ve Fransız Sineması'nın önemli yönetmenlerinden olan Henri Georges Clouzot tarafından çekilmiş olan *La Verite (Hakikat)*, içerdiği toplumsal ve siyasi eleştiri bakımından “Fransız Yeni Dalga” filmleri içinde sayılabilmekte olup, keskin ve akıcı bir dile sahiptir (Kameraarkasi.org).

Kısaca bu dönemden bahsetmek gerekirse, dönem içerisinde çekilen filmler ve yönetmenlerinin sahip oldukları bakış açısı, oldukça bireysel bir mahiyette olup, hiçbir zaman örgütlü bir hareket halinde varlık göstermemiştir. Bu akım taraftarı olan yönetmenler ve yapımcılar, kendilerinden emin bir biçimde, klasik film formunu reddetmeleri ve tabuları yıkmaya cesaretleriyle bilinmektedirler. Yeni dalga akım taraftarları; filmlerinde toplumsal ve siyasi değişimlere önemli ölçüde yer vermiş, gerek kurgu, gerekse konu bakımından yer yer muhafazakar paradigmalardan kopuşlar sergilemişlerdir (Wikipedia, Fransız Yeni Dalgası). Akım taraftarları, seyirciyi klasik film anlatımında olduğu gibi filmin içine çekmek yerine, filmin dışında tutup, seyirciyi hala izleyici olma halini devam ettirmişlerdir. Bunun nedeni ise, seyirciyi konu ve olay üzerine düşünmeye itmektir (Bağımsızsinema.com).

Film içeriğine göz gezdirildiğinde, kadın ana karakter, çekici ve hayatına düşkün bir genç kız olarak nitelendirilebilecek olan Dominique'dir. Sancılı bir ilk gençlik geçiren Dominique intihar eder, kurtarılır. Ailesine iş bulup çalışacağı garantisini vererek, kız kardeşi ile beraber Paris'e gider. İki kardeş karakter olarak zıtlardır ve anlaşamazlar. Bir gün kaldıkları odaya/eve, kız kardeşinin

²⁰ Luizzi Vincent, Cezalandırmaya ve Cezalandırmanın Faydacı ve Ödetmeci Rakiplerine İlişkin “Yeni Denge Yaklaşımı”, Çev. Gülriz Uygur, HFSA 10., s.161, 2004, <http://hfsa-sempozyum.com/wp-content/uploads/2019/02/HFSA10-Tam-Metin.pdf>, Erişim Tarihi: 10/12/2020.

konservatuvardan arkadaşısı olan koro şefi -erkek ana karakter olan-Gilbert gelir. Tabiri caizse tutuk olarak nitelendirilebilecek bir kişi olan Gilbert, Dominique'in kız kardeşinden hoşlanmaktadır. Fakat Dominique'i gördükten sonra ondan oldukça etkilenir. Bu andan sonra Dominique'in peşinden gitmeye başlar. Dominique de ona karşı olan ilgisini zaman zaman belli eder fakat diğer erkeklerin ilgisinden o kadar memnundur ki ona fırsat vermemeye çalışır. Belirli bir süre Gilbert'i peşinden koşturur.

Karakterler açısından bakıldığında, Dominique ile kız kardeşi arasında olan zıtlık, aynı şekilde Gilbert'le de vardır. Dominique film boyunca çalışmak zorundadır. Çalıştığı yerdeki erkekler ona olan ilgilerini hiçbir zaman gizleyemezler. O da bu durumdan rahatsız olmaz ve çoğunlukla normal karşılar. Gilbert ise bu duruma dayanamamaktadır. En sonunda yaşanan bir olay sonucu, büyük bir kavga ederler ve ayrılırlar. Dominique hayatına devam ederken Gilbert, Dominique'in kız kardeşiyle yeniden birleşir ve nişanlanır. Dominique ise bunu öğrendikten sonra dayanamaz ve Gilbert'i görmeye gider. Birlikte olurlar. Gecenin sabahında Gilbert artık onu sevmediğini anladığını söyler. Gitmesini, onunla görüşmek istemediğini belirtir. Aylarca Gilbert'i peşinden koşturan Dominique, sefer onu kovalamaktadır. Aynı zaman sürecinde Gilbert ile yaşadığı olayı kaldıramaz ve zaten yatkın olduğu intihar fiilini, artık ciddi bir şekilde düşünmeye başlar. Öncelikle bir tabanca edinir. Sonra ise bir gece dayanamayıp Gilbert'in evine gider ve gizlice içeri girer. Gilbert onu görünce işin ciddiyetini fark edip, konuşmaya başlar. Alevlenen tartışma sonucunda, bir anlık öfkeyle Gilbert'e ateş eder. Dominique aslen oraya kendisini öldürmeye gitmiştir. Fakat ortaya çıkan durum sonucu Gilbert ölmüştür. Yaşanan olay sonucu intihar etmek için silahı kendisine dayadığında ise, silahta mermi kalmamıştır.

Bir yargıç; "iyi niyetle" dinlemeli, "akıllıca" karşılık vermeli, "sağlıklı" düşünmeli, "tarafsızca" karar vermelidir...

Sokrates...

Filmin bir yönü flashbacklerle bu geçmişi anlatırken, diğer tarafında mahkeme süreci devam etmektedir. Bu zamanlar paralel olarak seyirciye aktarılırken, aynı zamanda filmin içerisinde sonda başa doğru bir akış sürmeye devam etmektedir. Film içerisinde asıl

The Interpretation of La Verite in The Light of Immanuel Kant's Criminal Philosophy

temaya en uygun kısım; oldukça zorlayıcı ve keskin biçimde hüküm süren duygu, düşünce ve kurguya sahip olan mahkeme sahneleri ve bu sahnelerde öne sürülen söz ve düşüncelerdir. Mahkeme sahneleri içerisinde; doğrudan “önyargıya” sahip olan yargı insanları, müdafiler, jüri ve izleyiciler göze çarpmaktadır. Bilhassa bu hususta bilindik bir mahkeme ciddiyeti yerine, tarafların ve hatta “yargının sac ayağı”nın önemli bir yerini oluşturan hakim ve savcı’nın bile bir film izleyip yorumlamışçasına bir havası vardır. Anlatılan geçmiş üzerine yorumlar, hakim ve davacı yan avukatının yorumları ve soruları, tanıkların anlatım şekilleri, bunlara verilen çeşitli reaksiyonlarla bu yorum desteklenmektedir. Dolayısıyla özellikle bu hususlarla yukarıda belirtilmiş olan Fransız Yeni Dalga sineması dönemi tam tamına örtüşmektedir. Mahkeme huzurunda; bir yandan bir ayrılık sonrası arkadaş ortamında ilişkinin değerlendirilmesi tarzı bir olay, Dominique’in avukatının (çoğunlukla) onu ciddi anlamda bir kız babası gibi savunması, toplumsal anlamda Dominique’in geçmişinin oldukça yanlış bir yönden tutularak suçlamaların onunla tamı tamına oturtulması, sürekli olarak söz konusu suçlamaları yapabileceğine ilişkin söylemlerin bulunması, onun bir ahlaka aykırı bir birey olarak nitelendirilmesi, kız kardeşinin onun aleyhine ifade vermesi, aralarındaki zıtlıklar ile film sürüp gitmektedir.

Zannetmeden önce “öğren”, yargılamadan önce “anla”, yaralamadan önce “hisset” ve konuşmadan önce “düşün”...

Mevlana...

Peki tüm bunların içinde Dominique nerede? Dominique kim? O acı duymaz mı? Hissedemez mi?, Ölümsüz mü? “İnsani” yönleri olamaz mı? Sahip olduğu duygu ve düşünceleri, mahkeme huzurunda “insan”ların ona hakaret etmesini gerektirir mi? Önyargılı bir süreç ilerlerken “insan” gözardı edilebilir mi?

Mahkemenin ilk gününün sonunda Dominique, hapiste yeniden intihar eder ve bu sefer hastanede ölür. Hukuki bir süreç içerisindeki dava düşmüştür. Bu dava için salona doluşan “insan”lar, (ve hatta duruşma anında arada bir saate bakan yargıç da -büyük bir minnetle(!)-) bir anda salonu boşaltırlar. Hayat normale döner. İnsanlar hiçbir şey olmamışçasına yaşamlarına devam edeceklerdir. Dominique’i bir baba gibi savunan avukat bile, bir sonraki davasını düşünmeye başlar. Mahkeme sırasında; tabiri caizse kariyerini ortaya koyarak savaşmakta olduğu Gilbert’in avukatıyla, normal bir biçimde

sohbet eder. Dominique yaşamamış bir insan ve yaşanmamış bir olaydır.

*zihinlerinizi açın dostlarım. biz hepimiz
anlamadıklarımızdan korkarız...*

Dan Brown...

Sonuç Yerine...

“Hukuki olarak, bir insan başkalarının haklarını ihlal ettiğinde suçludur. Etik olaraksa, sadece bunu yapmayı düşünmesi bile suçlu olmasına yeter...”

Immanuel Kant...

Yazının başında da ifade edildiği üzere, söz konusu film; “Fransız Yeni Dalga” sinemasına dahil olarak siyasi ve toplumsal anlamda bir çok eleştiri içermektedir. Dönemin şartları ve anlayışı içerisinde çekilen ve akıcı anlatıma sahip bir filmidir. Filmin akılda kalan olan en önemli olguları; başrol Dominique’in reddettiği muhafazakar tutumla beraber içinde bulunduğu “insani” yönü, söz konusu akım dahilinde “insanın” bire bir sinemaya aktarımı ve yaşanan yargılama sonucunda temel görevi ceza adaletini gerçekleştirmek olan yargı mensuplarının, cezanın adaletsizliği üzerine dikkat çekilerek, bir nevi eleştiri bombardımanına tabi tutulmalarıdır.

Film Kantçı bir bakış açısıyla ele alındığında elde edilen temel argüman; yaşanan olay içinde Immanuel Kant’ın bakış açısına göre bir suç işlenmiş olmasının, öncelikle kişinin kendine karşı o suçu işlemesi ve hatta bunun da ötesinde topluma karşı yani evrensel mahiyetli bir biçimde suç işlenmesi anlamına gelmesinden ileri gelmektedir. Dolayısıyla Kantçı bir bakış açısı ile yorumlandığında, kanunlarda suç olarak düzenlenen bir fiili işleyen bir kimsenin pek tabii ki ceza alması gerekecektir. Hatta bu hususta kamusal hukuki adaletin gereği ve ölçüsü ne ise o uygulanmalıdır. Yapılan yargulamada varılması gereken, adalet terazisindeki herhangi bir tarafa ağırlık vermeden, yani olabildiğince zararlar orantılı ve hakkaniyete uygun bir ceza verilmesidir. Nihayetinde, Kant’ın ana hedefi ve argümanı olan cezanın araçtan ziyade bir amaç niteliği taşıması gerekliliğinden şaşılmasında gerekmemektedir.

The Interpretation of La Verite in The Light of Immanuel Kant's Criminal Philosophy

Ve fakat cezanın bir araç olarak kullanılması ve bu yolla kişilerin (ki bu kişilerin yargı mensubu ya da yargılamanın sac ayağına dahil olan kişiler olması daha da vahimdir) adaletsizce bakış açılarını sergilemeleri ve hatta “ceza adaletinin adaletsizliği” halini ön plana çıkararak, yargılamanın temel amacından şaşmaları kabul edilemez bir tutum olarak ifade edilmelidir. Bu bağlamda yapılacak olan yargılamanın hiçbir koşulda olağan kabul edilebilecek bir yönü bulunmamaktadır.

KAYNAKÇA:

Yücedoğan Güleda,
<http://www.kameraarkasi.org/sinema/sinemadaakimlar/sondonemfransizsinemasi.html>, Erişim Tarihi:17/11/2020.

Wikipedia,
https://tr.wikipedia.org/wiki/Frans%C4%B1z_Yeni_Dalgas%C4%B1,
Erişim Tarihi:17/11/2020.

ÇATALKAYA, Meltem.
<https://www.bagimsizsinema.com/fransiz-sinemasi.html>, Erişim
Tarihi: 17/11/2020.

LUIZZI, Vincent (2004). *Cezalandırmaya ve Cezalandırmanın Faydacı ve Ödetmeci Rakiplerine İlişkin “Yeni Denge Yaklaşımı”*, Çev. Gülriz Uygur, HFSA 10., <http://hfsa-sempozyum.com/wp-content/uploads/2019/02/HFSA10-Tam-Metin.pdf>, Erişim Tarihi: 10/12/2020.

HUNING, Dieter (2004). Kants Strafrechtstheorie und das jus talionis Philosophische Schriften Heft 56 Aufklärung durch Kritik Festschrift für Manfred Baum zum 65. Geburtstag, herausgegeben von Dieter Hüning, Karin Michel und Andreas Thomas Duncker & Humblot Berlin.

AGTAŞ, Özkan (2013). *Ceza ve Adalet*, İstanbul: Metis Yayınları.

KANT Immanuel (1960). *Ebedi Barış Üzerine Felsefi Deneme*, Çev: Yavuz Abadan, Seha L. Meray, Ankara: 100.Yıl Yayınları.

DUSCH, Christian (2010). *Staat und Strafe Eine Studie zum Verhältnis von Staats- und Straftheorie bei Thomas Hobbes und Immanuel Kant*, Dissertation an Albert-Ludwigs Universitaet Freiburg.

KANT, Immanuel. (1983). “Aydınlanma Nedir?” Sorusuna Yanıt”, *Felsefe Yazıları* 6. Kitap, İstanbul: Yazko.

KANT, Immanuel: *Ahlâk Metafiziğinin Temellendirilmesi*, *Türkiye Felsefe Kurumu*, çev. Ioanna Kuçuradi, Ankara, 2013.

**The Interpretation of La Verite in The Light of Immanuel Kant's
Criminal Philosophy**

GÖKULU, Gökhan (2014). *Aydınlanma Felsefesinin Ceza Adalet Sistemine Etkileri Ve Şiddetin Eleştirisi*, Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, Yıl: 2, Sayı: 5.

LYONS, David (1989). *Ethics and Rule of Law*, Cambridge University Press 1984.

AKTAŞ, Sururi (2009). *Cezalandırmanın Amacı Üzerine*, Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. XIII, S. 1-2 .

KANT, Immanuel (1790). *Science Of Right*. (Alm Çev.: W. Hastie).

VURGUN, Şanser. (2018). *Ahlak Felsefesinden Hukuk Felsefesine Immanuel Kant*. Yalova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enst., Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi.